

LEGEA

PRIVIND PROTECȚIA PATRIMONIULUI ARHEOLOGIC

Parlamentul adoptă prezenta lege ordinară.

Capitolul I. DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1. Obiectul prezentei legi

Prezenta lege reglementează regimul juridic general al descoperirilor și al cercetărilor arheologice, precum și protecția patrimoniului arheologic, parte componentă a patrimoniului cultural național.

Articolul 2. Noțiuni, termeni și definiții

(1) În înțelesul prezentei legi:

a) prin regimul juridic general al descoperirilor și al cercetării arheologice se înțelege ansamblul de măsuri juridice, administrative, financiare tehnice și științifice, menite să asigure prospectarea, identificarea, aducerea la lumină, inventarierea, conservarea și restaurarea, asigurarea pazei, întreținerea și punerea în valoare a bunurilor arheologice, precum și a terenurilor în care se găsesc acestea, în vederea cercetării sau, după caz, clasării acestora ca bunuri culturale mobile sau ca monumente istorice;

b) prin patrimoniu arheologic se înțelege ansamblul bunurilor arheologice format din:

- siturile arheologice înscrise în Repertoriul arheologic național, cu excepția celor distruse sau dispărute, inclusiv siturile clasate în Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat, situate suprateran, subteran sau subacvatic, ce cuprind vestigii arheologice: așezări, necropole, tumuli, cimitire, structuri, construcții și grupuri de clădiri vechi, cetăți, valuri, etc, precum și terenuri cu potențial arheologic reperat, definite conform legislației în vigoare;

- bunurile arheologice mobile, obiectele sau urmele manifestărilor umane din trecut, împreună cu terenul în care acestea au fost descoperite;

(c) prin cercetare arheologică se înțelege ansamblul de măsuri cu caracter științific și tehnic menite să asigure prospectarea, identificarea, decopertarea prin săpături arheologice sau aducerea la lumină prin alte metode, investigarea, recoltarea, înregistrarea și valorificarea științifică, inclusiv prin publicații, a patrimoniului arheologic;

(d) prin periegeză arheologică se înțelege investigația arheologică de suprafață sau subacvatică care are drept scop identificarea unor vestigii arheologice noi sau precizarea situației siturilor deja cunoscute;

(e) prin cercetare arheologică preventivă se înțelege investigația care are drept scop studierea vestigiilor arheologice care sunt sau pot fi afectate de factori umani sau naturali, printre care:

- lucrări de proiectare a unor construcții noi, de modificare, extindere sau reparare a căilor de comunicație sau a dotărilor tehnico-edilitare, inclusiv subterane și subacvatice, excavări, exploatarea de cariere, construcția de rețele magistrale, rețele de telecomunicații, amplasarea de relee și antene de telecomunicații, amenajări funciare, lucrări de cercetare și de prospectare a terenurilor (foraje și excavări) necesare în vederea efectuării studiilor geotehnice, amplasarea balastierelor și a sondelor de gaze și petrol, precum și orice alte lucrări care afectează suprafața solului și subsolul sau fundul apelor curgătoare și stătătoare, indiferent dacă se execută în intravilanul sau în extravilanul localităților și indiferent de forma de proprietate a terenului;

- lucrări de restaurare sau de reconstrucție parțială sau totală a monumentelor istorice;

- alunecări de teren, eroziuni ale solului etc.;

(f) prin cercetare arheologică de supraveghere se înțelege investigația care are drept scop monitorizarea și intervențiile arheologice operative în siturile arheologice aflate în zonele de construcții, de amenajări teritoriale, precum și în zonele cu monumente de arhitectură aflate în proces de restaurare sau reconstrucție;

g) prin cercetare arheologică sistematică se înțelege investigația arheologică de durată executată în cadrul sitului, în baza unui program științific multianual;

h) prin cercetare arheologică de salvare se înțelege cercetarea efectuată în regim de urgență în scopul salvării monumentelor arheologice aflate sub pericolul de a fi distruse de factori umani sau naturali;

i) prin descoperire arheologică se înțelege identificarea, prin intermediul săpăturii arheologice, a vestigiilor, obiectelor și urmelor unor epoci și civilizații dispărute;

ii) prin descoperire arheologică întâmplătoare se înțelege scoaterea la iveală din pământ sau din apă a bunurilor de patrimoniu arheologic ca urmare a intervențiilor umane, altele decât cercetarea arheologică specializată, sau a acțiunii factorilor naturali, care duc la modificări asupra mediului natural;

k) prin comoară arheologică se înțelege un bun sau un ansamblu de bunuri mobile din metal prețios și/sau pietre prețioase sau de o deosebită valoare artistică și/sau documentară, ascunse sau îngropate în trecut, al cărui proprietar nu poate fi identificat sau care a pierdut, în condițiile legii, dreptul de proprietate, indiferent dacă este vorba de o descoperire întâmplătoare sau care a avut loc cu ocazia unor cercetări arheologice sau judiciare;

l) prin zonă cu patrimoniu arheologic cunoscut și cercetat se înțelege terenul în care, ca urmare a cercetării arheologice, au fost descoperite bunuri din categoria celor prevăzute la lit. b);

m) prin sit arheologic declarat zonă de interes național se înțelege zona de interes arheologic prioritar care se instituie asupra teritoriului ce cuprinde siturile arheologice a căror cercetare științifică, protecție și punere în valoare este de o importanță excepțională pentru istoria și cultura națională, prin mărturiile materiale, bunurile mobile sau imobile, care fac parte sau sunt propuse să facă parte din patrimoniul cultural național sau, după caz, din monumentele aflate pe Lista patrimoniului mondial;

n) prin zonă cu patrimoniu arheologic reperat se înțelege terenul delimitat conform legii, în care urmează să se efectueze cercetări arheologice pe baza informațiilor sau a studiilor științifice care atestă existența subterană sau subacvatică de bunuri arheologice, susceptibile să facă parte din patrimoniul cultural național. Până la finalizarea cercetării arheologice și luarea măsurilor corespunzătoare de protecție și punere în valoare a descoperirilor arheologice, zonele de protecție a siturilor arheologice sau istorice instituite conform legii sunt, totodată, și zone cu potențial arheologic reperat;

o) prin zonă cu potențial arheologic evidențiat întâmplător se înțelege terenul în care existența bunurilor de patrimoniu arheologic s-a evidențiat, în mod neprevăzut, ca urmare a unor:

- acțiuni umane, altele decât cercetarea arheologică atestată, cum ar fi: lucrări de construcții, prospecțiuni geologice, inclusiv teledetecție, lucrări agricole, precum și alte tipuri de lucrări și cercetări efectuate subteran sau subacvatic;

- acțiuni ale unor factori naturali, cum ar fi: seisme, alunecări de teren, inundații, eroziunea solului și altele, și în cazul cărora este necesară o cercetare arheologică în vederea înregistrării și valorificării științifice a acestora;

p) prin Baza de date a monumentelor arheologice se înțelege baza de date electronică în care sunt înregistrate datele despre siturile arheologice incluse în Repertoriul arheologic național și Registrul arheologic național;

r) prin instituție de profil arheologic se înțelege instituția care promovează și realizează investigații arheologice sistematice și dispune de specialiști titulari în domeniul arheologiei cu gradul științific de doctor sau doctor habilitat, atestați în calitate de arheologi-experti;

s) prin finanțator al săpăturilor arheologice se înțeleg instituțiile publice și private, organizații comerciale și necomerciale, organizații obștești etc., care susțin investigațiile arheologice de orice natură;

t) prin arheolog profesionist se înțelege oricare persoană cu studii superioare și postuniversitare de specialitate, atestată de către Comisia Arheologică și înregistrată în Registrul arheologilor din Republica Moldova.

u) prin autorizația de cercetare arheologică se înțelege documentul de autorizare pentru efectuarea cercetărilor arheologice, eliberat în condițiile legii de către Ministerul Culturii în baza deciziei Comisiei Arheologice în rezultatul examinării solicitărilor venite în scris din partea instituțiilor științifice de profil din Republica Moldova.

(2) Cercetările arheologice preventive sunt parte componentă a strategiilor de dezvoltare durabilă, economico-socială, turistică, urbanistică și de amenajare a teritoriului, la nivel național și local.

(3) Normele privind procedurile și standardele arheologice se instituie prin ordinul Ministrului Culturii, la recomandarea Comisiei Arheologice, în conformitate cu prevederile prezentei legi și se aplică tuturor tipurilor de cercetare arheologică.

(4) Toate etapele cercetării arheologice sunt parte integrantă a activității de cercetare științifică, așa cum este definită de legislația de profil.

(5) Toate etapele cercetării arheologice, constând în inventariere, diagnostic, săpătură, supraveghere și intervenții asupra materialului arheologic, vor fi întreprinse folosindu-se toate metodele, tehnicile și practicile specifice considerate necesare pentru a obține maximum de informații referitoare la patrimoniul arheologic din zona cercetată.

(6) Cercetările arheologice se realizează în baza autorizației de cercetare arheologică, conform unui proiect avizat de Comisia Arheologică și finalizează cu rapoarte științifice ce cuprind datele esențiale pentru justificarea metodei, tehnicilor și resurselor utilizate, precum și concluziile la care s-a ajuns.

a) cercetările arheologice în fondul ariilor naturale protejate de stat se vor efectua cu avizul autorității centrale de mediu.

(7) Etapele de diagnostic (periegeză), săpătură preventivă, săpătură sau supraveghere arheologică sunt necesare în următoarele cazuri:

a) punerea în practică a unui proiect de cercetare arheologică sistematică;

b) ca parte a unui studiu de impact asupra mediului, în condițiile prevăzute de legislația privind protecția mediului;

c) ca urmare a unei preconizate intervenții asupra solului, care poate reprezenta o amenințare pentru potențialul arheologic al unei zone delimitate sau al unui sit arheologic;

d) ca parte a fazelor de realizare și avizare a documentației de urbanism;

e) ca urmare a unor procese naturale care pun în pericol bunuri de patrimoniu arheologic;

f) ca urmare a unor acțiuni umane, altele decât cercetarea arheologică, și a lucrărilor prevăzute la art. 6;

g) elaborarea unor planuri investiționale și de dezvoltare inițiate la nivel privat, local, regional, național sau internațional.

(8) Etapele cercetării arheologice pot fi inițiate sau desfășurate ca urmare a cererii unei persoane fizice sau juridice de drept public sau privat.

(9) Cercetarea arheologică preventivă este obligatorie în toate cazurile de emitere a acordurilor de mediu pentru zone cu potențial arheologic, constituind unica modalitate de identificare, descriere și evaluare a efectelor directe și indirecte ale proiectelor investiționale asupra patrimoniului arheologic.

(10) Emiterea acordului de mediu se face numai după eliberarea avizului Agenției Naționale Arheologice la capitolul monumente arheologice, conform principiului conservării integrate.

(11) Costurile cercetărilor arheologice necesare acordului de mediu sunt puse în sarcina titularului de investiție.

(12) Evaluarea rezultatelor cercetării arheologice stă la baza stabilirii statutului juridic de protecție a descoperirilor arheologice sau, după caz, a descărcării de sarcină arheologică a zonei;

(13) Zona cu patrimoniu arheologic evidențiat întâmplător se delimitează în jurul locului descoperirii arheologice întâmplătoare, după caz, astfel:

a) pe toată suprafața terenului care face obiectul autorizației de construire;

b) pe o rază de 50 metri de la locul descoperirii, în cazul în care descoperirea s-a făcut ca urmare a lucrărilor agricole sau a altor lucrări care nu au nevoie de autorizație de construire ori în cazul descoperirilor întâmplătoare (inclusiv al comorilor);

c) pe toată suprafața terenului afectat de acțiunea unor factori naturali.

(14) Utilizarea detectoarelor de metale și a altor mijloace de teledetecție în situri arheologice, în zonele de interes arheologic prioritar și în zonele cu patrimoniu arheologic reperat este permisă numai în scopuri de cercetare științifică, pe baza autorizației emise de Comisia Arheologică. Excepție fac cazurile ce țin de necesitatea asigurării securității naționale sau ordinii publice.

Capitolul II. PROTECȚIA PATRIMONIULUI ARHEOLOGIC

Articolul 3. Tehnologia protecției patrimoniului arheologic

(1) Statul garantează și asigură protecția patrimoniului arheologic în condițiile stabilite de legislația în vigoare.

(2) Parlamentul asigură cadrul legislativ pentru realizarea politicii de stat privind ocrotirea, conservarea și restaurarea patrimoniului arheologic, aprobă strategiile naționale în acest domeniu și finanțarea acestora de la bugetul de stat.

(3) Guvernul elaborează strategiile naționale și planurile de acțiuni privind ocrotirea, conservarea și restaurarea monumentelor.

(4) Ministerul Culturii este autoritatea administrației publice centrale de specialitate care răspunde de elaborarea politicilor, strategiilor și normelor specifice în vederea protejării patrimoniului arheologic național și care asigură aplicarea în practică a acestora, precum și a programelor privind ocrotirea, conservarea, restaurarea și valorificarea științifică și turistică a patrimoniului arheologic.

(5) Agenția Națională Arheologică reprezintă instituția publică specializată subordonată Ministerului Culturii, care administrează siturile arheologice din Republica Moldova; elaborează planurile de management ale siturilor arheologice; efectuează inspecția arheologică la nivel național; realizează politica de protecție a siturilor arheologice; instituie zonele de protecție a siturilor arheologice; coordonează activitățile de valorificare a siturilor arheologice cu instituțiile de profil arheologic și organele administrației locale; coordonează activitățile de salvare a siturilor arheologice prin Serviciul de Arheologie Preventivă; deține și completează la zi Baza de date a monumentelor arheologice din Republica Moldova conform informațiilor oferite de instituțiile de profil arheologic; face propuneri privind includerea și excluderea siturilor arheologice în Registrul arheologic național.

(6) Serviciul de Arheologie Preventivă reprezintă subdiviziunea instituțională a Agenției Naționale Arheologice, investită cu dreptul de a efectua inspecția arheologică în zonele de construcții noi și a altor lucrări ce afectează solul în adâncime, precum și de a realiza măsurile necesare în vederea salvării siturilor arheologice aflate sub pericolul de a fi distruse.

(7) Autoritățile administrației publice locale de nivelurile I și II, cooperează cu cele centrale de specialitate, în condițiile legii, în vederea întocmirii programelor privind ocrotirea, conservarea și restaurare patrimoniului arheologic de importanță locală și națională.

Pentru îndeplinirea acestor programe, autoritățile administrației publice locale prevăd în bugetele lor anuale sumele necesare. Totodată, autoritățile administrației publice locale beneficiază în acest scop de transferuri cu destinație specială din bugetul de stat, în condițiile legii.

(8) Academia de Științe elaborează și pune în aplicare programe de cercetare științifică și de salvare a siturilor arheologice; propune și realizează, în colaborare cu Ministerul Culturii, cu organele administrației publice locale, cu alte instituții de cercetare sau universitare, măsuri și programe de stat privind protecția, conservarea, restaurarea și valorificarea siturilor arheologice; împreună cu alte instituții de profil, anual, pune la dispoziția Ministerului Culturii date privind monumentele arheologice noi descoperite, care în modul corespunzător sunt luate la evidența de stat și introduse în Baza de date a monumentelor arheologice din Republica Moldova;

(9) Autoritățile administrației publice centrale de specialitate, instituțiile de specialitate subordonate acestora și autoritățile administrației publice locale colaborează și răspund, conform legii, de activitatea de protecție a patrimoniului arheologic.

(10) Persoanele fizice și juridice care, prin acțiunile lor, pot afecta direct sau indirect obiective ale patrimoniului arheologic național sunt obligate să-și coordoneze activitățile preconizate cu Agenția Națională Arheologică prin prezentarea spre avizare a tuturor proiectelor ce țin de ocuparea solului, în scopul de a evita distrugerea obiectivelor arheologice, de a le proteja și salva.

(11) Lucrările de verificare și de salvare a siturilor arheologice care se află în zonele de construcții noi, de amenajare a terenurilor sau de orice alt gen de lucrări care afectează solul în adâncime vor fi finanțate din contul organizațiilor/instituțiilor care intenționează să efectueze astfel de lucrări, în conformitate cu normele stabilite de legislația în vigoare.

(12) Săpăturile arheologice se realizează în condițiile prezentei legi, de către personalul de specialitate atestat și înregistrat în Registrul arheologilor, conform prevederilor Regulamentului de săpături arheologice din Republica Moldova, aprobat de Ministerul Culturii la propunerea Comisiei Arheologice, cu respectarea normelor privind standardele și procedurile arheologice și în acord cu Codul deontologic al arheologilor din Republica Moldova.

(13) Accesul cu detectoare de metal și utilizarea lor sau a altor metode de teledetecție în situri arheologice, în zonele de interes arheologic prioritar și în toate zonele cu

patrimoniul arheologic reperat este interzisă, în afară de cazurile autorizate de Ministerul Culturii prin Comisia Arheologică, în scopuri de cercetare științifică.

Articolul 4. Clasarea și protejarea bunurilor de patrimoniu arheologic

(1) Bunurile de patrimoniu arheologic sunt parte integrantă a patrimoniului cultural național și sunt clasate și protejate ca bunuri de patrimoniu cultural național mobil și imobil sau ca monumente istorice, conform legislației în vigoare în domeniul ocrotirii monumentelor.

(2) Descoperirile de vestigii arheologice sau de bunuri mobile și imobile din categoria celor care fac obiectul clasării în patrimoniul cultural național, realizate ca urmare a cercetărilor arheologice, se anunță de către titularul autorizației de cercetare arheologică primarului localității și serviciilor publice naționale (Agenția Națională Arheologică sau Serviciul de Arheologie Preventivă) din cadrul Ministerului Culturii în termen de 48 de ore din momentul descoperirii.

(3) Persoana care descoperă sau administratorul terenului unde s-a făcut descoperirea arheologică întâmplătoare este obligat să aducă acest fapt la cunoștința primarului localității și serviciilor publice naționale (Agenția Națională Arheologică sau Serviciul de Arheologie Preventivă) din cadrul Ministerului Culturii în termen de 48 de ore din momentul descoperirii.

Articolul 5. Protecția patrimoniului arheologic

(1) Prin protecția bunurilor și terenurilor de patrimoniu arheologic din zonele definite la art. 2 lit. l) și n) se înțelege adoptarea măsurilor științifice, administrative și tehnice care urmăresc păstrarea vestigiilor descoperite întâmplător sau ca urmare a cercetării arheologice până la clasarea bunurilor respective sau până la finalizarea cercetării arheologice, prin instituirea de obligații în sarcina proprietarilor, administratorilor sau a titularilor de alte drepturi reale asupra terenurilor care conțin sau au conținut bunurile de patrimoniu arheologic respective, precum și prin reglementarea sau interzicerea activităților umane, inclusiv a celor autorizate anterior.

(2) Descărcarea de sarcină arheologică este procedura prin care se confirmă readucerea în activitățile gospodărești curente a unor terenuri de interes arheologic ca urmare a finalizării cercetării lor științifice sau a distrugerii acestora.

(3) Certificatul de descărcare de sarcină arheologică reprezintă actul administrativ emis în condițiile prezentei legi, prin care se anulează regimul de protecție instituit anterior asupra terenului unde au fost evidențiate bunuri arheologice.

(4) Certificatul de descărcare de sarcină arheologică este emis de Agenția Națională Arheologică, în baza propunerii Serviciului de Arheologie Preventivă.

(5) În cazul zonelor cu potențial arheologic cunoscut și cercetat, regimul de protecție este reglementat de legislația în vigoare privitoare la protecția monumentelor istorice și a bunurilor mobile care fac parte din patrimoniul cultural național.

(6) Zonele cu patrimoniu arheologic reperat, delimitate și instituite conform legii, beneficiază de protecția acordată zonelor protejate, precum și de măsurile specifice de protecție prevăzute de prezenta lege.

(7) În cazul zonelor cu patrimoniu arheologic descoperit întâmplător, în interiorul delimitării prevăzute la art. 2 lit. i) se instituie, din momentul descoperirii de bunuri arheologice, în vederea cercetării și stabilirii regimului de protecție, temporar, pentru o perioadă ce nu poate depăși 12 luni, regimul de protecție pentru bunurile arheologice și zonele cu potențial arheologic.

(8) Până la descărcarea de sarcină arheologică, terenul care face obiectul cercetării este protejat ca sit arheologic, conform legii.

(9) Autorizarea lucrărilor de construire sau desființare din zonele cu patrimoniu arheologic reperat se aprobă în conformitate cu avizul Agenției Naționale Arheologice în baza expertizei Serviciului de Arheologie Preventivă.

(10) În cazul zonelor cu patrimoniu arheologic evidențiat întâmplător, în condițiile prevederilor alin. (8), până la descărcarea de sarcină arheologică, autorizația de construire se suspendă sau, după caz, primarul localității dispune întreruperea oricărei alte activități în conformitate cu avizul Serviciului de Arheologie Preventivă, care va efectua săpături arheologice de salvare sau va institui regimul de supraveghere arheologică.

Articolul 6. Cercetarea arheologică preventivă

(1) În caz de lucrări de construire, modificare, extindere sau reparare a căilor de comunicații și a iazurilor, de construire a tuturor tipurilor de conducte, de plantare de păduri, livezi, vii și alte lucrări agricole sau de ameliorări funciare care deteriorează straturile culturale antice, de construire a clădirilor private sau de stat, de executare a orice formă de excavare a solului, inclusiv exploatarea de cariere, dotări tehnico-edilitare, subterane și subacvatice, investitorii persoane fizice ori juridice de drept privat, instituțiile de proiectare, alte instituții private sau de stat, instituțiile publice finanțatoare au obligația de a solicita Agenției Naționale Arheologice efectuarea unui control preventiv în ce privește prezența/lipsa vestigiilor arheologice și avizarea proiectelor lucrărilor prevăzute.

(2) Investitorii persoane fizice ori juridice de drept privat, finanțatoare ale proiectelor, instituțiile publice în limita alocațiilor aprobate, finanțează:

a) stabilirea, prin studiul de fezabilitate a investiției și prin proiectul tehnic, a măsurilor ce urmează să fie detaliate și a necesarului de fonduri pentru cercetarea preventivă sau supravegherea arheologică, după caz, și protecția patrimoniului arheologic ori descărcarea de sarcină arheologică a zonei afectate de lucrări și aplicarea acestor măsuri;

b) activitatea de supraveghere arheologică pe întreaga durată a lucrărilor, având drept scop luarea măsurilor necesare pentru protecția patrimoniului arheologic și a descoperirilor arheologice întâmplătoare;

c) orice modificări ale proiectului necesare pentru protecția descoperirilor arheologice.

Articolul 7. Includerea terenurilor cu patrimoniu arheologic în planurile cadastrale

- (1) Întreprinderea de Stat „Cadastru” și oficiile teritoriale din subordinea sa au obligația să includă zonele de patrimoniu arheologic reperat, pe baza Registrului arheologic național, în planurile cadastrale și în hărțile topografice.
- (2) Zonele cu patrimoniu arheologic reperat înregistrate în Registrul arheologic național se includ în cadastrul de specialitate al zonelor protejate naturale și construite.
- (3) Întreprinderea de Stat „Cadastru” și oficiile teritoriale din subordinea sa au obligația să furnizeze la cerere, pe orice tip de suport, documentele necesare Ministerului Culturii, pentru întocmirea/completarea Registrului arheologic național.

Articolul 8. Exercițarea dreptului de proprietate asupra patrimoniului arheologic

- (1) Condiția exercitării dreptului de proprietate asupra patrimoniului arheologic, inclusiv restricțiile stabilite prin prezenta lege, este obligatorie și se extinde asupra tuturor subiecților dreptului de proprietate, indiferent de tipul de proprietate și de titlul juridic al deținătorului.
- (2) Dreptul de a dispune de patrimoniul arheologic sub formă de bunuri imobile este exercitat de Parlament, Guvern, consiliile raionale, municipale, orășenești și comunale.
- (3) Consiliile raionale, municipale, orășenești și comunale dispun de patrimoniul arheologic sub formă de bunuri imobile ce se află pe teritoriul raionului, municipiului, orașului sau satului.
- (4) Dreptul de a dispune de patrimoniul arheologic imobil aflat pe terenuri private este exercitat de proprietar cu respectarea strictă a prevederilor prezentei legi privind protecția, conservarea și cercetarea vestigiilor arheologice.
- (5) Dreptul de a dispune de patrimoniul arheologic mobil este exclusiv al statului.
- (6) Patrimoniul arheologic care nu are proprietar sau al cărui proprietar nu este cunoscut trece în proprietatea statului în modul stabilit de legislația în vigoare.

Articolul 9. Regimul juridic al terenurilor cu patrimoniu arheologic

- (1) Terenurile cu patrimoniu arheologic aflat în proprietate privată pot fi vândute, donate sau înstrăinate cu notificarea obligatorie a Ministerului Culturii. La cumpărarea-vânzarea terenurilor cu patrimoniu arheologic statul are dreptul de preemțiune.
- (2) Tranzacțiile privind terenurile cu obiecte de patrimoniu arheologic încheiate cu încălcarea prevederilor stabilite la alineatul (1) se consideră nule și atrag după sine răspunderea prevăzută de Codul civil, iar în cazul deteriorării, distrugerii, dispariției și exportului ilegal, răspunderea prevăzută de Codul penal.
- (3) În caz de conflict armat bunurile culturale și monumentele sunt ocrotite conform convențiilor internaționale, care prevăd pedeapsa pentru jefuirea și distrugerea lor.

Articolul 10. Regimul juridic al patrimoniului arheologic

(1) Proprietarii, titularii dreptului de administrare și ai altor drepturi reale asupra imobilelor din siturile arheologice din zonele de interes arheologic au obligația de a permite accesul personalului autorizat de Ministerul Culturii în vederea cercetării arheologice și protejării patrimoniului arheologic și de a asigura măsurile de protecție și de pază a bunurilor de patrimoniu arheologic conform legii.

(2) Ca urmare a protecției speciale a siturilor arheologice înscrise în Registrul arheologic național, proprietarii sau arendașii, persoane fizice sau juridice de drept privat, sunt îndreptățiți la plata unor despăgubiri pentru veniturile agricole nerealizate pe terenurile care fac obiectul unor săpături arheologice pentru perioada în care se desfășoară acestea, în cuantumurile și în condițiile stabilite prin metodologia aprobată de Guvern.

(3) Despăgubirea pentru venitul agricol nerealizat se plătește persoanei îndreptățite de către finanțatorul săpăturilor arheologice în termen de 60 de zile de la data începerii cercetării arheologice.

(4) Aducerea terenului la condiția sa inițială revine finanțatorului cercetării arheologice.

Articolul 11. Regimul juridic al comorilor, tezaurelor descoperite

(1) În cazul descoperirii unei comori sau tezaur, constituite dintr-un bun, sau bunuri recunoscute ca monument de arheologie, acesta este transmis în proprietatea statului în termen de maximum 72 de ore din momentul descoperirii. Proprietarul terenului în care a fost descoperită comoara/tezaurul, precum și descoperitorul au dreptul de a primi o recompensă conform prevederilor din Codul civil.

(2) Dispozițiile prezentului articol nu se aplică persoanelor care au efectuat, în condițiile legii, în interesul unor terți, inclusiv în cadrul exercitării obligațiilor de serviciu, cercetări arheologice și alte căutări legale în urma cărora a fost descoperită comoara.

Capitolul III. INSTITUȚII DE STAT CU ATRIBUȚII ÎN DOMENIUL PROTECȚIEI PATRIMONIULUI ARHEOLOGIC

Articolul 12. Instituții de stat cu atribuții în domeniul protecției patrimoniului arheologic

(1) Ministerul Culturii își exercită atribuțiile în domeniul protecției patrimoniului arheologic direct sau prin instituțiile și structurile subordonate.

(2) Pentru realizarea practică a politicii statului de protecție și valorificare a patrimoniului arheologic, Guvernul creează Agenția Națională Arheologică.

(3) Atribuțiile de bază ale Ministerului Culturii în domeniul protejării patrimoniului arheologic sunt următoarele:

- a) elaborează și înaintează Parlamentului și Guvernului spre aprobare politici, strategii și programe naționale în domeniul protecției, conservării, restaurării și valorificării patrimoniului arheologic;

- b) implementează în practică, prin instituțiile și structurile specializate subordonate, politica de stat și strategia națională în domeniul protecției, conservării, restaurării și valorificării patrimoniului arheologic;
- c) elaborează norme și metodologii specifice și urmărește respectarea prevederilor legale în domeniu;
- d) monitorizează procesul de implementare de către instituțiile și structurile abilitate a legislației privind protecția, conservarea, restaurarea și valorificarea patrimoniului arheologic;
- e) asigură îndeplinirea angajamentelor asumate prin convențiile internaționale referitoare la protecția patrimoniului arheologic la care Republica Moldova este parte;
- f) înaintează propuneri privind ajustarea cadrului juridic existent în domeniu la legislația comunitară.

(3) În scopul promovării unei politici durabile în domeniul protejării și valorificării patrimoniului arheologic Ministerul Culturii:

- a) creează, în colaborare cu instituțiile de profil arheologic, Comisia Arheologică și asigură activitatea ei;
- b) elaborează și actualizează, la propunerea Comisiei Arheologice, standardele și procedurile arheologice, Regulamentul săpăturilor arheologice, Codul deontologic al arheologilor din Republica Moldova și urmărește respectarea acestora;
- c) eliberează, la propunerea Agenției Naționale Arheologice, autorizații de cercetare arheologică pentru: periegeze arheologice, săpături arheologice preventive, de supraveghere și sistematice;
- d) alcătuiește modelele de cerere de autorizație, de autorizație, certificate, avize și fișe tehnice necesare cercetării arheologice;
- e) aprobă metodologia de planificare, executare și control privind săpăturile arheologice preventive;
- f) stabilește un sistem de norme de calcule estimative în cercetarea arheologică;
- g) supraveghează și controlează lucrările de conservare și restaurare, rezervându-și dreptul de a le întrerupe în caz de nerespectare a prevederilor legii și a normelor tehnico-științifice;
- h) coordonează programul anual de cercetări arheologice din Republica Moldova;
- i) instituie Registrul arheologilor din Republica Moldova și asigură actualizarea lui periodică;
- k) asigură editarea anuală a Buletinului Comisiei Arheologice;
- l) organizează, împreună cu alte instituții de specialitate, sesiunea anuală de rapoarte arheologice;
- m) formează colecțiile arheologice naționale și asigură condițiile adecvate de păstrare a acestora;
- n) formează arhiva de rapoarte arheologice și documentație arheologică de teren, asigură condiții adecvate de păstrare și de exploatare a acesteia.

Articolul 13. Agenția Națională Arheologică

(1) Agenția Națională Arheologică este o instituție publică autonomă cu personalitate juridică subordonată Ministerului Culturii cu următoarele atribuții:

- a) administrează siturile arheologice din Republica Moldova;
- b) elaborează și propune spre aprobare Ministerului Culturii strategia și programele naționale privind protecția și valorificarea patrimoniului arheologic;
- c) elaborează planurile de management ale siturilor arheologice;
- d) efectuează inspecția arheologică la nivel național;
- e) realizează la nivelul practic politica de protecție a siturilor arheologice;
- f) instituie zonele de protecție a siturilor arheologice;
- g) coordonează activitățile de valorificare a siturilor arheologice cu instituțiile de profil arheologic și organele administrației locale;
- h) coordonează activitățile de salvare a siturilor arheologice prin intermediul Serviciului de Arheologie Preventivă;
- i) administrează Repertoriul Arheologic Național, deține și completează la zi Baza de date a monumentelor arheologice din Republica Moldova, conform informațiilor oferite de instituțiile de profil;
- k) administrează Registrul Arheologic Național;
- l) administrează Registrul Arheologilor Republicii Moldova.
- m) coordonează prin Comisia Arheologică, activitățile ce țin de strategiile, politicile, metodologiile, investigațiile arheologice de teren, eliberarea autorizațiilor de cercetare arheologică, elaborarea Registrului Arheologilor, precum și alte activități care necesită aviz metodico-științific de specialitate.

(2) Finanțarea Agenției Naționale Arheologice și a programelor naționale de protecție a siturilor arheologice se face de la bugetul de stat, din prestări de servicii și alte mijloace intrate legal în posesia instituției.

Articolul 14. Serviciul de Arheologie Preventivă

Serviciul de Arheologie Preventivă este o structură subordonată a Agenției Naționale Arheologice și îndeplinește următoarele atribuții:

- a) efectuează, contra plată, expertiza științifico-tehnică a tuturor proiectelor de construcții, amenajare sau modificare a terenurilor și stabilește termenele, modul și suma necesară pentru efectuarea săpăturilor arheologice de salvare;
- b) efectuează, contra plată, săpături arheologice preventive de salvare și de supraveghere.
- c) avizează, pe baza referatelor de specialitate, lucrările ce urmează să fie efectuate în zonele cu patrimoniu arheologic reperat;
- d) avizează documentațiile de urbanism și amenajare a teritoriului, care cuprind situri arheologice sau zone cu patrimoniu arheologic reperat;
- e) răspunde de supravegherea din punct de vedere științific a lucrărilor la care au fost consemnate descoperiri arheologice întâmplătoare, declanșând, după caz, procedurile de clasare prevăzute de lege;

f) face propuneri privind eliberarea certificatului de descărcare de sarcină arheologică în cazul siturilor arheologice distruse sau aflate sub pericolul de a fi distruse.

Articolul 15. Comisia Arheologică

- (1) Comisia Arheologică este un organ de specialitate cu atribuții metodico-științifice.
- (2) Comisia Arheologică este un organ consultativ, fără personalitate juridică, care activează pe lângă Ministerului Culturii.
- (3) Regulamentul Comisiei Arheologice este aprobat prin ordin de Ministrul Culturii, după o coordonare prealabilă cu Academia de Științe și instituțiile de profil arheologic din țară.
- (4) Comisia Arheologică este formată din cercetători cu experiență, care dispun de gradul științific de doctor sau doctor habilitat și sunt atestați în calitate de arheologi-experti.
- (5) Numărul de membri și componența nominală a Comisiei Arheologice este aprobată prin ordinul Ministrului Culturii, la propunerea consiliilor științifice/senatelor instituțiilor de profil arheologic, conform cotelor stabilite de Regulamentul Comisiei Arheologice.
- (6) Comisia Arheologică are un mandat de 5 ani, care poate fi reînnoit.
- (7) Președintele Comisiei Arheologice este numit prin ordinul Ministrului Culturii din cel puțin doi candidați propuși de Comisia Arheologică.
- (8) Comisia Arheologică are următoarele atribuții principale:
 - a) face recomandările de rigoare privind strategiile și politicile din domeniul evidenței, clasării, protecției, cercetării, valorificării și administrării patrimoniului arheologic național;
 - b) efectuează expertiza investigațiilor arheologice de teren din Republica Moldova și a calității rapoartelor arheologice;
 - c) face recomandări nominale privind eliberarea de către Ministerul Culturii a autorizațiilor de săpături arheologice sistematice și de salvare pe teritoriul Republicii Moldova;
 - d) propune spre aprobare normele și metodologiile din domeniul cercetării arheologice;
 - e) propune metodologia de acreditare a instituțiilor care au dreptul de a efectua cercetări arheologice de teren;
 - g) propune spre aprobare și actualizare Regulamentul săpăturilor arheologice;
 - h) avizează metodologia de clasare a siturilor arheologice în Registrul arheologic național, care se aprobă prin ordin de către Ministrul Culturii;
 - i) avizează listele siturilor arheologice propuse pentru clasare;
 - j) avizează metodologia Repertoriului și Registrului arheologic național;
 - k) propune actualizarea Registrului arheologic național;
 - l) propune spre aprobare Regulamentul privind Registrul arheologilor;
 - m) efectuează atestarea specialiștilor pentru a fi înscriși în Registrul arheologilor și propune deciziile respective spre aprobare Ministerului Culturii;

- n) propune Ministerului Culturii spre aprobare Codul deontologic al arheologilor din Republica Moldova;
- o) avizează studiile de fundamentare pentru definirea, instituirea și delimitarea zonelor protejate care cuprind patrimoniu arheologic;
- p) propune autorităților publice achiziționarea de terenuri cu bunuri de patrimoniu arheologic și a bunurilor de patrimoniu arheologic descoperite întâmplător sau provenite din comerțul legal cu antichități;
- r) monitorizează activitățile arheologice ale instituțiilor de specialitate din Republica Moldova;
- s) avizează programele de pregătire a specialiștilor și planurile de specializare în domeniul cercetării arheologice;
- t) avizează proiectele de cercetare arheologică de pe teritoriul Republicii Moldova;
- u) reprezintă Republica Moldova în cadrul organismelor internaționale de specialitate similare;
- v) avizează planul cercetărilor arheologice efectuate de misiunile arheologice moldovene pe teritoriul altor state, precum și protocoalele de colaborare cu parteneri străini privind cercetările arheologice din Republica Moldova;
- w) examinează contestațiile din domeniul său de competență;
- x) îndeplinește și alte atribuții din domeniu, în condițiile legii.

Articolul 16. Repertoriul arheologic național

- (1) Repertoriul arheologic național cuprinde lista tuturor siturilor arheologice descoperite pe teritoriul Republicii Moldova, inclusiv a siturilor demolate în timpul investigațiilor de specialitate sau distruse de factori naturali sau antropici.
- (2) Repertoriul arheologic național, în format textual și electronic, este elaborat și administrat de către Agenția Națională Arheologică potrivit regulamentului aprobat prin ordinul Ministrului Culturii.
- (3) Repertoriul arheologic național este elaborat în baza datelor științifice publicate, de arhivă, precum și a datelor științifice recente, oferite de către instituțiile de profil arheologic.
- (4) Specialiștii în domeniul arheologiei și instituțiile de profil arheologic sunt obligate să prezinte anul la Ministerul Culturii date privind siturile arheologice noi descoperite, drepturile de autor ale cercetătorilor fiind respectate conform legislației în vigoare.
- (5) Repertoriul arheologic național cuprinde text, imagini, date cartografice, topografice și științifice, precum și orice alte informații privitoare la:
 - a) zonele cu potențial arheologic cunoscut și cercetat, zonele cu potențial arheologic necercetat și, pe măsură ce acestea devin cunoscute, zonele al căror potențial arheologic devine cunoscut întâmplător;
 - b) siturile arheologice în care s-au efectuat sau sunt în curs de desfășurare cercetări arheologice;
 - c) date provenite din fișele de evidență a bunurilor mobile descoperite în zonele cu potențial arheologic prevăzute la lit. a) și b).

(6) Repertoriul arheologic național se reactualizează anual pe baza noilor descoperiri arheologice, întâmplătoare sau sistematice, oferite de către specialiști și instituțiile de profil arheologic.

Articolul 17. Registrul arheologic național

(1) Registrul arheologic național cuprinde lista siturilor arheologice existente, de importanță națională și internațională, incluse în Registrul monumentelor istorice din Republica Moldova ocrotite de stat.

(2) Registrul arheologic național este elaborat în baza Repertoriului arheologic național de Agenția Națională Arheologică în colaborare cu instituțiile de profil arheologic și aprobat în modul stabilit de către Parlament.

(3) Registrul arheologic național este administrat de Agenția Națională Arheologică.

(4) Registrul arheologic național se reactualizează periodic de Parlament în baza propunerilor înaintate de Ministerul Culturii.

(5) Registrul arheologic național intră în vigoare după publicarea lui în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Articolul 18. Registrul arheologilor

(1) Registrul arheologilor cuprinde lista arheologilor profesioniști din Republica Moldova, care, în conformitate cu categoria deținută, au dreptul să realizeze periegeze arheologice, săpături arheologice preventive, de supraveghere sau sistematice.

(2) În conformitate cu calificarea atinsă, arheologul poate fi atestat la următoarele categorii profesionale: expert, specialist și debutant, care corespund categoriilor de salarizare superioară, întâi și doi, stabilite de Guvern.

(3) Atestarea arheologilor la categoriile profesionale este făcută de Ministerul Culturii la propunerea Comisiei Arheologice.

(4) Registrul arheologilor este administrat de Agenția Națională Arheologică, potrivit regulamentului aprobat prin ordinul Ministrului Culturii.

Capitolul IV. ATRIBUȚIILE AUTORITĂȚILOR ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE

Articolul 19. Atribuțiile principale ale autorităților administrației publice locale

În vederea protejării patrimoniului arheologic și a respectării prevederilor legale în acest domeniu, autoritățile administrației publice locale au următoarele atribuții principale:

a) cooperează cu organismele și instituțiile publice cu responsabilități în domeniul protejării patrimoniului arheologic pentru punerea în aplicare și urmărirea respectării deciziilor acestora;

b) asigură protecția patrimoniului arheologic rezultat ca urmare a cercetărilor arheologice sistematice sau preventive și a descoperirilor arheologice întâmplătoare, aflate în domeniul public sau privat al unităților administrativ-teritoriale respective, alocând resurse financiare în acest scop;

- c) colaborează cu persoane fizice sau juridice de drept public ori privat pentru finanțarea cercetării și punerea în valoare a descoperirilor arheologice;
- d) finanțează cercetarea arheologică în vederea descărcării de sarcină arheologică a terenurilor pe care se efectuează lucrări publice pentru care sunt ordonatori principali de credite, prevăzând distinct sumele necesare în acest scop în bugetele lucrărilor pe care le finanțează;
- e) cuprind în programele de dezvoltare economico-socială și urbanistică, respectiv de amenajare a teritoriului, obiective specifice privind protecția patrimoniului arheologic, aprobă documentațiile de amenajare a teritoriului și urbanism în conformitate cu avizele de specialitate emise de instituțiile și subdiviziunile Ministerului Culturii și sunt obligate să elaboreze sau să modifice astfel de documentații în scopul stabilirii măsurilor de protecție a patrimoniului arheologic evidențiat întâmplător, potrivit legii;
- f) colaborează cu Agenția Națională Arheologică transmițând informații actualizate cu privire la cererile de autorizare de construire în zonele de patrimoniu arheologic reperat;
- g) precizează în certificatul de urbanism regimul imobilelor aflate în zone cu patrimoniu arheologic reperat;
- h) întreprind măsurile administrative corespunzătoare și notifică proprietarilor și titularilor de drepturi reale asupra imobilelor obligațiile ce le revin pentru prevenirea degradării descoperirilor arheologice întâmplătoare.

Articolul 20. Atribuții specifice

În domeniul protejării patrimoniului arheologic aflat în teritoriul său administrativ de competență, primarul are următoarele atribuții specifice:

- a) dispune suspendarea autorizației de construire și oprirea oricăror lucrări de construire sau de desființare de construcții în situația descoperirii de vestigii arheologice, anunță în timp de 48 de ore instituțiile abilitate din cadrul Ministerului Culturii, organizează paza descoperirilor arheologice întâmplătoare până la preluarea acestora de către specialiștii abilitați;
- b) eliberează autorizația de construire sau de desființare pe baza și în conformitate cu avizul Agenției Naționale Arheologice pentru lucrările din zonele cu patrimoniu arheologic reperat, precum și pentru lucrările din zonele cu patrimoniu arheologic evidențiat întâmplător;
- c) asigură paza și protecția patrimoniului arheologic aflat în proprietate publică, semnalând de urgență instituțiilor abilitate din cadrul Ministerului Culturii orice nerespectare a legii.

Capitolul V. ACTIVITATEA ORGANIZAȚIILOR ȘI FUNDAȚIILOR OBȘTEȘTI ÎN DOMENIUL PROTECȚIEI PATRIMONIULUI ARHEOLOGIC

Articolul 21. Activitatea Parlamentului

Parlamentul încurajează, în condițiile prevăzute de legislația în vigoare, activitatea organizațiilor și fundațiilor obștești și a persoanelor particulare care își propun ca scop protecția și punerea în valoare a patrimoniului arheologic.

Articolul 22. Activitatea Guvernului

Guvernul, în condițiile prevăzute de legislația în vigoare, susține activitatea organizațiilor și fundațiilor obștești privind evidența, cercetarea, punerea în valoare, salvarea, protecția, conservarea, restaurarea și promovarea patrimoniului arheologic.

Articolul 23. Activitatea Ministerului Culturii

Ministerul Culturii, la solicitarea organizațiilor și fundațiilor obștești, oferă informația despre situri arheologice, despre programele de cercetare, conservare, restaurare sau reparație a siturilor și bunurilor arheologice. La rândul lor, organizațiile și fundațiile obștești pot participa la elaborarea programelor de cercetare, salvare, protecție, conservare și restaurare a siturilor arheologice.

Articolul 24. Organizațiile și fundațiile obștești

(1) Organizațiile și fundațiile obștești care, în baza statutului lor, urmăresc protecția și valorificarea patrimoniului arheologic se bucură de dreptul de a exercita controlul obștesc asupra protecției și punerii în valoare a siturilor arheologice.

(2) Organizațiile și fundațiile obștești au dreptul: să ceară întreruperea lucrărilor de conservare, restaurare sau reparație dacă acestea periclitează integritatea sitului arheologic ori știrbesc valoarea lui istorică, intervenind pe lângă instituțiile de stat responsabile de protecția patrimoniului arheologic cu propuneri, probe și avize documentate; să abordeze problema intentării unui proces civil sau penal, precum și să fie reclamant în caz de încălcare flagrantă a prezentei legi.

(3) Organizațiile și fundațiile obștești, în scopul promovării patrimoniului arheologic național și al facilitării finanțării lucrărilor de cercetare și protecție, pot crea, în condițiile legislației în vigoare, întreprinderi și ateliere de conservare și restaurare, pot organiza rute turistice, expoziții, pot deschide magazine și edita tipărituri.

Capitolul VI. ZONE DE INTERES ARHEOLOGIC PRIORITAR

Articolul 25. Zone de interes arheologic prioritar

(1) Dezvoltarea durabilă a zonelor de interes arheologic prioritar este un obiectiv de interes național, iar protecția și punerea în valoare a patrimoniului arheologic din aceste zone constituie, în condițiile legii, o cauză de utilitate publică.

(2) Finanțarea cercetării arheologice, a conservării, restaurării și punerii în valoare a siturilor din zonele de interes arheologic prioritar se va face din bugetul de stat.

(3) Cheltuielile necesare în vederea elaborării planurilor de management, cercetărilor arheologice, conservării, restaurării și punerii în valoare a siturilor din zonele de interes arheologic prioritar se pot asigura prin cofinanțare, în condițiile legii, din sursele administrației publice locale pe al căror teritoriu se află aceste situri.

Articolul 26. Măsuri de protecție a zonelor de interes arheologic prioritar

(1) Autoritățile administrației publice locale pe al căror teritoriu se găsesc zonele de interes arheologic prioritar au obligația de a prevedea măsurile administrative și tehnice necesare pentru protecția patrimoniului arheologic și punerea sa în valoare prin integrarea acestuia în planurile de dezvoltare economică, socială și teritorială ale localităților.

(2) În acest scop, autoritățile prevăzute la alin. (1) prevăd în bugetele proprii fondurile necesare pentru a asigura:

- a) elaborarea și, după caz, modificarea documentațiilor de urbanism și amenajare a teritoriului în vederea includerii măsurilor necesare de protecție și de punere în valoare a patrimoniului arheologic;
- b) elaborarea reglementărilor speciale de protecție în zonă;
- c) marcarea limitelor zonei de interes arheologic prioritar și informarea publicului cu privire la regimul special de protecție a zonei.

(3) Pentru îndeplinirea atribuțiilor ce le revin, autoritățile administrației publice locale vor beneficia de transferuri cu destinație specială din bugetul de stat, în condițiile prevăzute de legislația în vigoare, pentru elaborarea documentațiilor prevăzute la alin. (2).

(4) Documentațiile de urbanism și amenajare a teritoriului pentru zonele de interes arheologic prioritar se avizează obligatoriu de Ministerul Culturii, de autoritatea publică centrală în construcții și se coordonează, după caz, cu autoritățile administrației publice locale.

Articolul 27. Organizarea și pregătirea pazei speciale a siturilor de interes arheologic prioritar

Metodologia de organizare și pregătire a pazei speciale a siturilor de interes arheologic prioritar și modul de finanțare a acestor măsuri se aprobă de către Guvern.

Capitolul VII. CERCETAREA, CONSERVAREA ȘI RESTAURAREA PATRIMONIULUI ARHEOLOGIC

Articolul 28. Cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului arheologic

(1) Cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului arheologic se întemeiază pe principii și norme științifice universal acceptate.

(2) Cercetarea și conservarea obiectivelor arheologice este prioritară în raport cu lucrările de restaurare sau reconstrucție.

(3) Restaurarea prin reparații și lucrări adecvate de conservare a obiectivelor arheologice prevede mai întâi măsurile ce ar opri avarierea și ruina lor și ar contribui la păstrarea structurilor originale fără a știrbi valoarea lor istorică.

Articolul 29. Normele de cercetare, conservare și restaurare

Lucrările de cercetare, conservare și restaurare a patrimoniului arheologic se execută conform normelor și prescripțiilor adoptate de Guvern la propunerea Ministerului Culturii, Academiei de Științe, altor instituții de specialitate.

Articolul 30. Documentația tehnică pentru lucrările de cercetare, conservare și restaurare

(1) Lucrările de cercetare, conservare și restaurare a patrimoniului arheologic se execută conform documentației tehnice, întocmite pe baza unor studii pluridisciplinare, și avizului Ministerului Culturii.

(2) Instituțiile responsabile pentru protecția patrimoniului arheologic sunt obligate să preîntâmpine deteriorarea lor, asigurând efectuarea imediată a lucrărilor de cercetare, conservare și restaurare.

(3) Instituțiile de proiectare a tuturor tipurilor de lucrări la subteran și subacvatic sunt obligate să coordoneze proiectele respective la capitolul prezența/lipsa vestigiilor arheologice cu Serviciul Arheologie Preventivă al Agenției Naționale Arheologice și să prevadă, în caz de necesitate, în devizul de cheltuieli ale proiectelor respective, mijloacele necesare pentru salvarea vestigiilor arheologice aflate sub pericolul distrugerii.

Articolul 31. Atestarea persoanelor fizice și juridice pentru lucrările de cercetare, conservare și restaurare

Lucrările de cercetare, conservare și restaurare se execută de persoane fizice și juridice din țară și din străinătate, specializate în domeniul de referință, atestate de Ministerul Culturii la propunerea Comisiei Arheologice și a Agenției Naționale Arheologice.

Articolul 32. Conservarea, restaurarea, utilizarea patrimoniului arheologic

(1) Prelevarea, înlocuirea cu replici și machete în vederea conservării, precum și utilizarea în orice fel a unor componente ale patrimoniului arheologic, descoperite în timpul săpăturilor arheologice, se fac pe baza deciziei instituțiilor de stat responsabile pentru protecția patrimoniului arheologic.

(2) Conservarea, restaurarea, reconstruirea patrimoniului arheologic în scopul expunerii lui și al asigurării accesului publicului se efectuează conform unor programe de stat elaborate de specialiști și aprobate de Guvern.

Articolul 33. Inspectarea și monitorizarea patrimoniului arheologic

Instituțiile responsabile pentru protecția patrimoniului arheologic sunt obligate să inspecteze și să monitorizeze sistematic starea în care se află patrimoniul arheologic în scopul de a elabora programe științific întemeiate pentru lucrările de cercetare,

conservare și restaurare și de a garanta la timp asigurarea materială și documentară a lucrărilor.

Articolul 34. Beneficiarii lucrărilor de cercetare, conservare, restaurare a patrimoniului arheologic

(1) Beneficiarii ai lucrărilor de cercetare, conservare, restaurare sau reparație pot fi proprietarii sau deținătorii cu orice titlu juridic ai patrimoniului arheologic.

(2) Ministerul Culturii se prezintă în calitate de beneficiar al lucrărilor de cercetare, conservare, restaurare sau reparație prin instituțiile sale specializate, acordând deținătorilor de patrimoniu arheologic ajutor cu specialiști, materiale, precum și ajutor financiar.

Articolul 35. Achitarea cheltuielilor de cercetare, conservare, restaurare

Organele de stat și instituțiile private la comanda cărora se efectuează lucrări de cercetare, conservare și restaurare achită cheltuielile numai după aprobarea de către Ministerul Culturii. Cheltuielile pentru corectarea inexactităților sau erorilor comise în procesul de restaurare sunt suportate de executanți.

Articolul 36. Responsabilitatea pentru integritatea patrimoniului arheologic în perioada lucrărilor de restaurare

Subiectul responsabil de integritatea patrimoniului arheologic în timpul lucrărilor de restaurare este indicat în contractul dintre deținător și executantul lucrărilor. În contract se prevăd acțiunile de precauție, precum și gradul de accesibilitate a monumentului în timpul lucrărilor. La contract se anexează procesul-verbal sau avizul privind starea tehnică a monumentului la data începerii lucrărilor.

Capitolul VIII. SCOATEREA ȘI ADUCEREA BUNURILOR ARHEOLOGICE

Articolul 37. Scoaterea definitivă a bunurilor arheologice peste hotarele Republicii Moldova

Scoaterea definitivă a bunurilor arheologice peste hotarele Republicii Moldova este interzisă. Excepții se admit în condițiile prevăzute de legislația în vigoare în cazul bunurilor mobile, în baza autorizației de scoatere eliberată de Ministerului Culturii.

Articolul 38. Scoaterea temporară a bunurilor arheologice mobile

Scoaterea temporară a bunurilor arheologice mobile peste hotarele țării în scopul de a întreține relații internaționale în domeniul istoriei și culturii, sau de a efectua lucrări de conservare și restaurare a acestora, se admite în condițiile stabilite de Ministerul Culturii, în conformitate cu legislația în vigoare.

Articolul 39. Regimul juridic al bunurilor arheologice mobile aduse temporar în Republica Moldova

Bunurile arheologice mobile aduse temporar în Republica Moldova, ce se află în proprietatea statelor străine, organizațiilor obștești și cetățenilor străini, sunt protejate

de stat în condițiile prezentei legi și ale contractelor respective și pot fi scoase din țară la dorința proprietarilor, în baza certificatului care atestă aducerea lor, conform legislației în vigoare.

Capitolul IX. FINANȚAREA ACTIVITĂȚII DE PROTECȚIE A PATRIMONIULUI ARHEOLOGIC

Articolul 40. Finanțarea activității de protecție a patrimoniului arheologic

Finanțarea activității privind evidența, cercetarea, punerea în valoare, salvarea, protecția, conservarea și restaurarea patrimoniului arheologic se asigură de la bugetul de stat prin Ministerul Culturii, Academia de Științe, alte instituții de profil, din bugetele unităților administrativ-teritoriale, din contul persoanelor fizice și juridice care stingheresc ocrotirea patrimoniului arheologic, din veniturile și donațiile organizațiilor care, pe baza statutului lor, ocrotesc obiective ale patrimoniului arheologic, din fondurile și donațiile unor persoane fizice și juridice, precum și din alte surse legale.

Articolul 41. Finanțarea activității de salvare a patrimoniului arheologic

(1) Finanțarea activităților de salvare și de cercetare a vestigiilor arheologice aflate sub impactul distrugerii în cadrul unor proiecte de construcții sau alte activități legate de subteran sau subacvatic, se efectuează din contul organizației interesate în lucrările respective, conform normelor stabilite de Ministerul Culturii.

(2) În cazuri excepționale, când demolarea sitului arheologic este inevitabilă (lucrări la subteran și subacvatic, alte scindări de ordin fizic sau tehnic, deteriorări din cauza cataclismelor), acesta se cercetează și se conservă, finanțarea cheltuielilor făcându-se din contul organizației interesate în aceste lucrări.

Articolul 42. Sprijinul activităților de protecție a patrimoniului arheologic

În sprijinirea activității orientate spre evidența, cercetarea, punerea în valoare, salvarea, protecția, conservarea și restaurarea patrimoniului arheologic se permite editarea cărților poștale, calendarelor, timbrelor, organizarea turismului conform legislației în vigoare doar prin decizia Ministerului Culturii, cu avizul Comisiei Arheologice și al Agenției Naționale Arheologice. Veniturile provenite din aceste activități se depun pe conturile speciale ale autorităților publice centrale și locale, ale organelor administrației publice locale și, după caz, pe conturile organizațiilor și fundațiilor obștești care desfășoară programe în acest domeniu, având ca scop beneficiul public.

Articolul 43. Darea în locațiune a patrimoniului arheologic

Siturile arheologice pot fi date în locațiune în condițiile legislației în vigoare. Deținătorul cu orice titlu juridic al monumentului este obligat să protejeze siturile luate în locațiune în baza unui contract semnat cu Agenția Națională Arheologică, care

prevede obligațiuni concrete de protecție a monumentului, și să prezinte, la cererea autorităților respective, informații despre starea monumentului.

Articolul 44. Plata pentru darea în locațiune a patrimoniului arheologic

Plata pentru darea în locațiune a siturilor arheologice aflate în proprietate de stat, inclusiv pentru arenda terenului din zonele lor de protecție, se depune pe un cont special al Agenției Naționale Arheologice și se folosește doar în scopul protecției, conservării și restaurării monumentelor arheologice. Mărimea plății pentru darea în locațiune se stabilește în corespundere cu legislația și normele în vigoare.

Articolul 45. Fondul pentru intervențiile excepționale

(1) Guvernul prevede anual în bugetul de stat fondul central de intervenții excepționale pentru salvarea siturilor arheologice, a căror gestionare se face de Ministerul Culturii.

(2) Mărimea fondurilor de intervenții excepționale pentru salvarea siturilor arheologice, se stabilește în baza propunerilor Ministerului Culturii.

Articolul 46. Responsabilitatea organelor administrației publice locale

Consiliile raionale și primăriile prevăd în bugetele anuale sumele necesare pentru lucrările de evidență, cercetare, punere în valoare, salvare, protecție, conservare și restaurare a siturilor arheologice situate pe teritoriile lor, coordonate cu Ministerul Culturii, și în corespundere cu legislația în vigoare.

Articolul 47. Înlesniri pentru activitățile legate de protecția patrimoniului arheologic

Statul acordă înlesniri, în condițiile legislației în vigoare, persoanelor fizice și juridice care produc ori procură din țară sau străinătate materie primă, materiale, utilaje și aparatură necesare pentru lucrările de evidență, cercetare, punere în valoare, salvare, protecție, conservare și restaurare a monumentelor în baza documentației aprobate de Ministerul Culturii.

Capitolul X. RĂSPUNDEREA PENTRU ÎNCĂLCAREA PREZENTEI LEGI

Articolul 48. Răspunderea pentru încălcarea prezentei legi

(1) Încălcarea prevederilor prezentei legi atrage, după caz, răspunderea administrativă, civilă sau penală.

(2) Prejudiciile materiale cauzate monumentelor arheologice sau componentelor acestora de către persoane fizice și juridice urmează a fi reparate în modul stabilit de legislație.

(3) Reparația prejudiciilor cauzate monumentelor arheologice și componentelor acestora se efectuează în mod benevol sau în baza unei hotărâri judecătorești.

Capitolul XI. DISPOZITII FINALE SI TRANZITORII

Articolul 49.

(1) Prezenta lege intră în vigoare la 3 luni de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(2) Guvernul, în termen de 3 luni:

- a) va aduce actele sale normative în concordanță cu prezenta lege;
- b) va prezenta Parlamentului propuneri privind modificarea legislației în vigoare în corespundere cu prezenta lege.

PRESEDINTELE PARLAMENTULUI